

תאריך הורדה: 26 מרץ 2026. מקור: עמוד 2, חרות, 11 אפריל 1960 *** מתוך אתר עיתונות יהודית היסטורית, הספרייה הלאומית ואוניברסיטת תא

מ. בלין / ארבעה סדרים

נשוב לסדר השלישי. זה היה סדרי הראשון במהרות. ביליתיו בבני־ברק. אריה בן־אליעזר הביאני שם, למשך פתחו התבימה. זה היה סדר כדת וכוּדן; הוא נערך על כל הילכוּתיו. מטובין היינו, זקנים, צעירים וילדים קראנו ופרשנו. מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אליעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסובין בבני ברק והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה עד שבאו תלמידיהם ו אמרו להם רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שתייה. והפרוש מהו? ה' ברות שואלים: כלום היו צריכים ה' תלמידים להוכיז לרבותיהם, כי השחר הפציע, כי הגיע זמן קריאת שמע? אלא מאי משיבים הבריות, היה זה בימי המדבר נגד הרומאים והמלים "הגיע זמן וגו' היו בבחינת קריאה מוסכמת, השאית.

מרד. האימפריה היא אחרת. ואזורים תמימים. רבותינו אינם עור. זאת דברי מינסקי, ראש בית"ר, מורה הדור, נמשח התקווה, בכרך פקע לבו ולא"רץ לא בא. נתימתנו. דוד רויאל נפל. אברהם יאיר נצח. המורים הלכו לבלי שוב. אך נשארו התלמידים, שקבלו מהם. המו' רשת לא יטשה. השרשרת לא תינתק, שלטון נכרי אחרי. דוד אחר. אמצעי לחימה אחרים, אך זוהי אותה ארץ, אותו עם, אותה אומנה. אותה מלחמת שחרור? *Juden victa est!* לא, יהודה קמה. לוחמת. חי ישראל ויהיה.

אך מרד זה, שפרץ תשע עשרה מאות בשנים אחר המרד ההוא, אסור שיש ימים בביתר. מלחמת השחרור הזאת כמות מלחמת קיום. יש להגדיל את עמנו המושמד והמשועבד. לא מסדה, אלא מודיעין. לא מלחמת יאוש היא, אלא מלחמת תקווה; לא למען מוות בבורח מודנו, אלא למען חיים בחרוה, אך אם למענם יהיה צורך למות, כך אנו אומרים איש לדעהו. וכך אנו מכינים את המיבצעים, ומוכנים לכל.

עדי הפסח ההוא כבר עשינו מספר מיבצעי מחץ. החשוב בהם הלא היא התתקפה, בשלש הערים הגדולות, על מרכזי הבולשת הבריטית. ועם ה' מלחמה שבועותיה רבה. חלה כרגיל, הסבל ועמו היגון, רבים נאסרו, קר' בנות נפלו. דם נשפך. הנוכל להמשיך? הנמשך? הנוכל?

באותו פסח, הראשון במחתרת, בי ארץ ישראל הלוחמת, החלפנו דעות, ולא רק פרשני הגדה, עם אריה בן־אליעזר. מי מאוננו אסר את הדברים הנאיבי, איננו זוכרי. אך זכורני, כי שנינו הסכמנו להם. אחרי המיבצע כי שלישי, שהבא בתודהמה את הבריטים ואת הערבים, ואת היהודים עצמם, אמרנו איש לרעהו: עתה, אפשר כבר למות. מה פרוש? פשוט מאד, אין זו חשוב אם אנו נחיה ונחיה. הדגל חרום, הדרך נסללה, אם אנו נפול, יובאו אחרים, אש המרד לא תכבה עוד. מלי חמת השחרור תמשיך. לא ידכאונו עוד. לא נחיה עוד עם מושמד, עם חפשי ונחיה בארצנו.

כעבור ארבע שנים נוספת, אביב האביבים, קמנו מודנו, האמנו, הק' רבנו, לחמנו עשינו — ונוכל. אילו קרבות מאוזוּרנו, אילו קרבות יוסר יים? ואיך היינו לעם לוחם? איך יישרנו את גבו הכפוף של היהודי באשר הוא שם. לא ידובר עוד בעצמו כעל צאן לטבח ויכל. לעיני העולם כולו, שחזהו, בלא ניע, בהשמדת היהודים, קמו, לתדהמתו המתפעלת, לוחמים יהודים, הם עושיים לבלי חת. הם עושים דברים רבים, הידועים מתולדותיהן של אלחמות השחרור; זה גם עושים מעשי נבונה והקרבה עצמית שכמהה לא נו' דעו בשום מלחמת שחרור, *Judea capta* ask? לא, השלטון הנכרי המוכה חלקי, יוצא יהודה משתחררת. ישראל יוצא מעבודת לחרות. אביב התקומה, אך כוס היסורים עדיין לא תמה. מל' המת הדמים, בחיות אחרת, נמשכת. סבנו גויים גם סבבנו, והם רוצים ל' הכתיבנו מגוי. במלחמה זו, נגד אויביים אלה, משתתף העם כולו, אין דרך אחרת. רופפים וגרדפים ניצבים מול אויבי משותף, בחיות אחת, או בקטעיה השונים. לכולם הכבוד והיקר.

אך הסכנה באפק היא גדולה מזו או שיריה, בעוד מספר שבועות יפלו, או יוסרו, עמודי הגבולות בין ארץ יש־ראל המערבית, המפוגית מן הבריטים, ואו יתקיימה כל מקיפיה, כך אמרנו לעמנו והזהרנוה, עוד לפני מספר הדשים, ואו, למזו מניעת החמורה בי סכנות, אמרנו אמר, על אף החלטת ה' ורים, לשחרר, בעוד מועד, את יפו, כי רק עם מבושה של עיר קדמונים זו אפשר היה יא רק לתת בטחון לונל־אביב רבתי, אלא גם להבטיח את צאת אפי' בינה, ביום הפקודה הקרב, ל־חיותה הפלישה הדרומית, הצפוגית ו' המזרחית. לו בניים לוחמים אלה תו קשורים, באותו יום, או באותם ימים ראשונים מבריעים, להיות המקומית של יפו המתקיפה וחל־אביב המתגו־ננת, מה עלול היה להיות בחיותות ה' הן?

במשך החדשים, בין חורף לאביב, הוכנו היחידו, נכבש וגרעש יוצרי נשק, עמיתו פגליו, הוא גרעון המתתר, תי, השלים את תכנית ההסתערות, ה' ביהור, הכיתור ותכבוש. (אגב, לידיעת קוראי "אקסודוס" וצפיו העתידיים: לא ארי בן כנען, אלא עמיחי בן גרעון תכנן את פריצת בלא עמ). ובשבתנו לסדר, האחרון לשעבוד, הראשון לראשית דאחלתא דגאולה, ידענו, כי ממחרת חיוב, כלומר למחרת ההג, באי דחול' המועד פסה. צא לאחד וקרבות המכ' ריעים בתולדותיה של מלחמת המגן ו' הצנאוּת. השתא עבדי? לא, לא עוד עבדים, לוחמים, משתחררים, קוראי דרור לאומה ולמולדת... והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם, אבינו שבשמים, שמור על לוחמי יהודה וחילי ישראל, לשנה הבאה בירושלים המשוחררת, ה' ריויה!

✳ ✳ ✳

ספרתי על ארבעה סדרים, שהיו מנת חלקי. אין ספק, כי כל אחד מבני הדור הזה יכול לטפח בסדרים דומים לאלה, נתן בהם סימנים: פוגרום, מאסר, מרד, שחרור וכבוש. אם נתבונן בהם, ובעיקר במעבר, הדימוי במצי' אות עצמה, מאחד למשנה, מה נאמר לבנינו ומה נשיב לקשיותיהם? שאלו בניים ונשיבכם, הבל כל לגלוג, דעות רוח קטנות האמונה, הדור, אשר כואב עבר עליו, וכואת עשה ורואה, עוד יעש יקרא דרור' למולדת ולאומה, ו' יכה, בעזרת השם, לגאולה השלמה. או: ריות, אהבת

— א —

לפני ארבעים שנה, אביב, לא לכל העמים...אמנם, אומה, שהיו משועב' דות דורות רבים, קמו לחתיה, אך סבלן לא תם. נסתיימה המלחמה הג' דולה, הכללית, אולם נמשכו המל' חמות הקריות מקומיות, או קטנות, דם רב נשפך בהן, החיותות נעו; ענק התחלפו השליטים והמשטרים. על ארופה המזרחית עוברים יסו' רים של התמרות תור הפיכה תור מהפכה-הטובלים העיקריים הם, כר' גיל, החושבים היהודים, הנקראים לה' ריעו לכל מנצח, הננפעים מכל פורע, בזמן התהפוכות ההוא היתה לי פגישת היכרות ראשונה עם הבולש' בינם. שני שמות גיטאו או בפי כל, הגיעו גם לאוזני של נער ונחרתו בזכרונו. הרך, לא סטלין, לא מולו' טוב, לא כרושצ'וב, לא אחרים. שני שמות בלבד, לנין וטרוצקי. ביהור

דיק, בגשימה אחת: לנין־טרוצקי, הם סמלו את רעיון המהפכה, הם נש' או את כידונה מערבה, לפולין, דר' ה' לרמניה, לכל ארופה, על פי ההכנייה או החייה, לכל העולם כו' לו. "בריסק גלקוה, את וורשא אנו לוקחים", כך הודיע טרוצקי ללנין, (נכמים ההם, אולי דימה, או יחול, מאן דהוא בנפשו, כי לנין, כעבור שנים מספר, יפגע, בכדוריה של מת' נקשת אנטי־בולשביית, אבל איש, בור' דאי, לא העלה על דעתו, כי, כעבור עשרים... שנה, תרוצק' גולגלתו של טרוצקי ברוּון של מתנגקש בולש' ב...), אבל נשוב לפגישת הנעורים.

האורח־החוקר שואל יומם ולילה, סליחה, טעות. לא יומם, אלא לילה, הוא שואל, למה בחרת במדינה שאי' נה קיימת, הוא כולו תמיהה לילית, נרשית, תמימה, האם בכלל אפשר להאמין בהקמת מדינה שאינה קיי' מת? כיצד היא תקום? כלום האנג' לים, השולטים בפלסטיונה, השייכת ל־ערבים, קיימו לכם מדינה יהודית? אל תיתמם. אדם גרמוטני (ירע קראו וכחוב) אחת, עליך לדעת, והיה עליך לדעת, כי האימפריאליסטים מנצ' לים את הקומדיה הוו וציונות שמה, כדי לרדא את המוני הערבים וכדי להרחיק את המוני היהודים מן המה' צכה, אלה הם שני צדדים למטבע אחד. זהו.

איך מסכים? אתה אומר, כי ה' ציונות הוא רעיון גדול, שלמענו כדאי לסבול, אף למות? אתה משיב, כי המדינה היהודית אמנם אינה קיימת, אבל היא תקום, בודאי תקום, ואו' לי גם אתה התייה בין אורחיה? צחוק אדיר ממלא את חחדר הקטן, האז' דת־החוקר עלינו, לא תקום שום מדי' נה יהודית, ואתה אל תחלום, אתה יודע, היכן אתה, עליך גם לרעת לאן תלך, רע, רע מאד, דרוש לך תגון מחדש, ממושך, מתי הצטרפת ל־בית"ר? כמה פעמים נפגשת עם ו'בוטניסקי? למה לא נתתם יד לחד וית העממית? לשם מה נשארת בב' רית המועצות, למה רצית לברוח מב' רית המועצות? ואל תעלה בפני ציט' טין מן החוקה הסובייטית, אתה נו' הג כפי שרגיל היה לעשות אותו מר' גל בין־לאומי, אותו אויב האנושות, אתה יודע, למי אני מתכוון, הלא כן? פתחו לו את הראש, הא, ברוּון פת' זה, סטלין למד אותנו לראות את הדברים בשלמותם. (בימים ההם, לימד סטלין את הכל; אין תימה; היה זה שנים רבות לפני הקונגרס העשרים), אך נשוב לפסח.

גם בבית הסוחר עשינו סדרי, הוא היה בלתי מסודר בתכלית, לא היו צבות, לא היה יין, מרוך, כמובן, היה לרוב, הא לחמא עניא, לחמא לא לחמא. אבל עניא, שתינו ארבע כוסות, כדיך, לא כדת, מן המשקה המריד, הקרוי ב' בית הכלא המהפכני "קפה". השארנוהו מן הבוקר עד הלילה, קרנן פסח שכה, לא הזמנו כל דכפין, איך יכנסו? ו' העיקר, איך היו יוצאים? אך גם לא אמרנו, כי אין שואל ואין משיב, קר' שיות, יוחר מארכע, הקשינו וניסינו ל־השיב, אבל אשך זכרנו מן ההגדה, אמר' נו, ובאגדה האמנו, השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין, השתא הלא הכא לשנה הבאה בירושלים, בירושלים.

זה היה כך.

— ג —

כעבור ארבע שנים, אביב מלבלי, נורא, מקומם, השמדה, יתמות, שכול, מרד, מלחמה, תקווה, כבר נודע על כל מה שאירע לרבבות בני אבא ואמא, ל־גליונים יהודים, אילו פעמים, ובאיוז כונה, אסרו, ביהור בסדרים האחרו' ניים, השתא עבדי והכא, ולשנה הבאה... לא באה השנה, לא זכו, למה? וזוהי חקושיא המיששית, שאיש לא השיב עליה, ואין איש, שיוכל לתרצה, אלא אם יספך ויקשה, מדוע דרך רשעים צלחה? צדיק ורע לו, רשע וטוב לו? מילא, צדיק, הוא יודע, כי אין הוא צדיק גמור, כי איננו, לכן, הוא מקבל באהבה את הניתן לו. אפילו אם רע לו, טוב לו, אבל רשע? למה לו טוב? הן הוא אפילו אינו יודע, או אינו רוצה לדעת, כי הרע? אמנם כן, ישנה גם תומה נצחית, איש בער לא ירע וסכיל לא יבין את זאת: בפרוח רשעים כמו עשב ויציצו כל פועלי אוון — לחי' שמרם עדי ער, אך נחמה נוראה היא, כי עד שיישמדו פועלי אוון, כמה ירעו ב' הצלחתם, כמה ישמידו רשעים בפרי' זחם? אין תשובה.

הוא משיב לתומו: ודאי, הרבה, במקום בית אבא ואמא, בית סו' הר, ישן הוא בחימותיה, בקירותיו, בפרוורווי הארוכים, בתאיו האפלים, אך חדש הוא בסדריו, אין זה בית סוחר רגיל, ריאקציוני, אלא מהפכ' ני, מתקדם, ההבדל הוא, כי בבית הכלא מן הסוג הראשון אפשר לקנות למכתב ממי שאהבת נפשו, ולבקור, ולסניגור ולהגנה, ואילו בזה הבית מן הסוג השני אין לקנות לכל אלה, אף לא לאחד מאלה, אין לקנות, יש לשבת ולענות.

למי לענות, ועל מה? אין עוד קאמיסאר, לא היא ולא הוא, יש "אי רח", לא חבר, כמובן, איזה חבר אני לך, שומע אחד סוציאליסט, תמים או מתחנף, זאב אפור הוא לך חבר, כך, אחוּח ורעות, אין חבר, ארזה, אבל בתוספה: חוקר.

היא תחת כפולה, אחת, נוראה מאד, השניה, אנושית, בבית הק' טן השתכנה אשה, איכה אוכור את שמה? הכל קראו לה בשם נודע, מולין אימים: קאמיסאר, היא הי' תה, אם מותר לומר כך, אם בית הדין, המהפכני, כל ערב היתה חזרות ומספרת במועשית, והמעשים, הלא הם פסקי דין, מות נגד אויב המהפכה, היא ו'תה יהודיה, בין הנידונים היו יהודים...שאלוה, האם אין הוא מר' גישה? לא, לא הרעימה בקולה חצי מוק, כן־צורך, כך זה מוכרח להיות, נחטל את כולם, אין רחמים, והיכן לכה ויחזרי, שאלה אם יהודיה, הקא' מיסאר צחקת.

באחד הימים ראיתי חייל מן הצ' בא האדום, הוכושב והמנצח, הוא ישב במטבת, רבוהו בשען אל הקיר, הרובה היה ארוך מאד, ואולי כזה היה גר' אה בעיניו של נער קטן, החייל יחף היה, פשוטו כמשמעו, אלא כפי הנר' אה, לא היה תיחיד, או מן המע' טים, בצבאו, שהתקדם מערבה בלי נעלים, זכורני, כי האוכלוסין קראו או לכל הצבא האדום בשם הגרודף "יה' פים", אותו חייל יחף ייבש לו על הכיורים על טבק וספר לאמא בני' הוחא את תלדותיו, שלחה אמר, והלכי תי, ומה אפשר לעשות? כלונו כך, הוא בקש פת לחם, לא דרש; בקש, אמא פרסה לו מן תלחם, שלא היה דב, כמובן, הוא חודה, ידעתי, אמר, כי אינני היחיד, המבקש מןך לחם, אבל מה אפשר לעשות, הן אנשים אנו, כך דבר, ושחק עמי, עולם משר' נה, תמיד יש בו כפילות, היא הקא' מיסאר ותוא החייל.

אחר בא פסה, אך לפני שהגיע תור של זה, נודע, כי בעיר הסמוכה נשפך דמם של עשרות יהודים, לא קאמיסאר פרועת שיער ציחות ל־רות בהם; פורע פולני העמלים אל קיר בית־הכנסת ופקד: אש, זעקה גדולה עברה בכל מושבות היהודים, בימים ההם עדיין לא ספרו את טבו' חיו עמך ישראל במיליונים... הנועזע הכלי' מצא' לו גם משורר עממי, הוא חבר שיו' בחרוים רבים, על סדר בלתי מנצ'ר, למדונו את השיר הזה, ידעתי או את כל חרוזיו, לא אוכרם עוד, אבל תכנס לא מש, על אף ההר' מנה המחייב, הכללית, לכל דכפין, היתה בהם בקשה שלא לבוא לס' דר' כי אין בו מאומה, זולת דם ודמעות, המתים עושים אותו, איש אינו־שואל, איש לא ישיב, אל תבוא ללל' הסדר, ככחוב, לא המתים יחל' לו י'ה ולא כל יורדי דומה.

פמה, אדמת נכר, גורל יהודי, אי' פים, בכל דור ודור עומדים עלינו לבלותינו, נעוועים, השתא עבדי, לשי' נה הבאה בני חורין, טבת, דם ותמי' רות עשן, ויציאת מצרים אין.

— ב —

כעבור עשרים שנה, שוב פגישת עם הקומוניזם, אך הימים הם אחרים, ואחרת היא ההיכרות, אין עוד חייל יחף, הוא, כעולמו, נעול היטב, לא יבקש לחם, אלא יספר, כי אצילנו יש הכל, לצים שואלים אותו, אם גם "קופנהאגן" יש בבית המועצות, ו'